

Björkö grund- o gymnasieskola
info@bjorkofriskola

Rektorn vid Björkö friskola
Siri.Dam.Bustad@bjorkofriskola.se

Beslut för fristående grundskola, fristående grundsärskola och fritidshem

efter tillsyn i Björkö friskola
i Linköpings kommun

Tillsyn i Björkö friskola

Skolinspektionen genomför tillsyn i Linköpings kommun under 2011 och 2012. Vid tillsynen besöker Skolinspektionen samtliga skolenheter i kommunen. Björkö friskola besöktes av Skolinspektionen mellan den 3 och 4 april 2012.

Helhetsbedömning

Skolinspektionen uppfattar Björkö friskola som en trygg skola med arbetsro på lektionerna. Skolan har ett utbyggt kvalitetsarbete med en systematisk årsplan för uppföljning, analys, utvärdering och utveckling av skolans verksamhet. Rektorn tar ansvar för att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

För närvarande arbetar rektorn och lärarna med att implementera Lgr 11 samt läroplanen för grundsärskolan för de elever som är inskrivna i grundsärskolan. Eftersom skolan tidigare arbetat efter waldorfskolans läroplan "Vägen till frihet" är det ett omfattande arbete att säkerställa att undervisningen nu följer de nya läroplanerna. Bland annat har frågor om kunskapsbedömning, inflytande och elevernas kännedom de nya styrdokumenterna diskuterats. Detta är angelägna frågor för skolan eftersom tillsynen visa att skolans arbete med att informera eleverna om kursplaner och kunskapskrav behöver förbättras. Detta ger också eleverna förutsättningar för att ha ett inflytande över undervisningen. Likaså behöver lärarnas bedömningar av elevernas kunskapsutveckling, i de skriftliga individuella utvecklingsplanerna, tydligare kopplas till kunskapskraven.

Den redovisning av elevernas måluppfyllelse som Skolinspektionen tagit del av utgår från bedömningar utifrån waldorfskolans kunskapskrav. Björkö friskola har hittills använt sig av rätten att inte sätta betyg utan i stället gett eleverna skriftliga omdömen. Trots att skolan kan redovisa ett gott arbete med särskilt stöd behöver skolan analysera orsaker till att en relativt stor andel av eleverna ändå inte når målen för undervisningen, för att hitta åtgärder för en högre måluppfyllelse. Skolinspektionen pekar i detta beslut på ett antal områden där skolan behöver vidta åtgärder för att förbättra elevernas kunskapsresultat. Som en del i detta bedömer Skolinspektionen att arbetet med åtgärdsprogrammets innehåll och uppföljning av åtgärder behöver förbättras. För elever som lätt når kunskapskraven behöver skolan se till att också dessa elever får ledning och stimulans att utvecklas så långt som möjligt. Skolinspektionen bedömer att fritidshemmets verksamhet kompletterar skolans verksamhet, stimulerar till lärande samt ger eleverna goda möjligheter till fri lek.

Beslut

Föreläggande

De beskrivna bristerna som Skolinspektionen konstaterat vid tillsynen av Björkö friskola i Linköpings kommun måste åtgärdas för att huvudmannen ska uppfylla författningarnas krav och eleverna därmed ska få den utbildning de har rätt till. En utförligare redogörelse av konstaterade brister finns nedan under rubriken Skäl för beslut.

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Björkö grund- o gymnasieskola att senast den 2012-11-14 avhjälpa påtalade brister genom att vidta nedanstående åtgärder.

De vidtagna åtgärderna ska samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Undervisning och lärande

Skolan klargör inte för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och dess vårdnadshavare har.

Lärarna ger inte elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås, ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med undervisning och lärande.

I detta ingår att:

- Säkerställa att skolan klargör för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har. (Lgr 11 och läroplan för grundsärskolan 2011, avsnitt 1, Rättigheter och skyldigheter/Lpo 94, avsnitt 1, Rättigheter och skyldigheter)
- Säkerställa att lärarna ger elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås, ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling (3 kap. 3 § skollagen)

Grundläggande värden och inflytande

Eleverna ges inte ett aktivt inflytande över utbildningen.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med grundläggande värden och inflytande.

I detta ingår att:

- Säkerställa att utformningen av inflytandet anges i planeringen av verksamheten i skolan samt i fritidshemmet. (4 kap. 14 § skollagen)
- Säkerställa att eleverna ges ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. (4 kap. 9 § skollagen)

Särskilt stöd

Åtgärdsprogrammen uppfyller inte författningarnas krav.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med särskilt stöd.

I detta ingår att:

- Säkerställa att åtgärdsprogrammen anger vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. (3 kap. 9 § skollagen)

Bedömning och betygssättning

De skriftliga individuella utvecklingsplanerna uppfyller inte författningarnas krav.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med bedömning och betygssättning.

I detta ingår att:

- Säkerställa att de skriftliga individuella utvecklingsplanerna innehåller omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i respektive ämne (10 kap. 13 §, 11 kap. 16 § skollagen)
- Säkerställa att det i de individuella utvecklingsplanerna framgår vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt (10 kap. 13 §, 11 kap. 16 § skollagen)

Erbjudande av utbildning.

Språkval anordnas inte i enlighet med författningarnas krav.

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med erbjudande av utbildning.

I detta ingår att:

- Säkerställa att eleverna erbjuds samtliga alternativ som språkval samt att språkvalet inte anordnas för andra ämnen än vad som framgår av skolförordningen. (9 kap. 6 § skolförordningen)

Huvudmannaskap och godkännande.

Huvudmannen har inte skriftliga rutiner för klagomål och tar inte emot och utreder klagomål mot utbildningen enligt dessa

Ni ska därför vidta åtgärder för att förbättra arbetet med huvudmannaskap och godkännande.

I detta ingår att:

- Huvudmannen ska utarbeta skriftliga rutiner för klagomål och se till att informationen om rutinen lämnas på lämpligt sätt till elever och vårdnadshavare. (4 kap. 8 § skollagen)

Skäl för beslut

Föreläggande:

Bedömningsområde: Undervisning och lärande

Bedömning:

Skolan klargör inte för elever och föräldrar vilka mål utbildningen har, vilka krav skolan ställer och vilka rättigheter och skyldigheter elever och dess vårdnadshavare har.

Lärarna ger inte elever som lätt når kunskapskraven som minst ska uppnås, ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Motivering:

Klargörande av målen

Enligt författningarna ska skolan klargöra för elever och vårdnadshavare huvuddragen i de bestämmelser som gäller för utbildningen samt vilka mål utbildningen har.

Vid intervjuer och samtal med elever framgår att elevernas kunskap om den nya läroplanen, kursplanerna och kunskapskraven är mycket liten. Några enstaka lärare har tydligt informerat om kursplaner och kunskapskrav i samband med start av nytt arbetsområde. Lärarna bekräftar att man i ringa omfattning informerat eleverna om innehållet i läroplanen. Utifrån de dokument som Skolinspektionen tagit del av och vid intervjuer med rektorn och lärarna framkommer att lärarna arbetar utifrån de nya läroplanerna. Eleverna känner dock inte till detta och har inte heller fått tillräcklig information om läroplaner, kursplaner och kunskapskrav.

Skolinspektionen bedömer att skolan i högre grad behöver informera eleverna om respektive läroplan, för grundskolan och grundsärskolan, med kursplaner och kunskapskrav för att synliggöra syftet och meningen med undervisningen samt för att eleverna ska kunna ta ansvar och ha möjlighet till inflytande över sitt lärande.

Elevanpassning

Av skollagen framgår att elever som lätt når de kunskapskrav som minst ska uppnås ska ges ledning och stimulans för att kunna nå längre i sin kunskapsutveckling.

Vid rektors- och lärarintervjuerna framkommer att skolan ofta har mer fokus på elever som behöver stöd än på att ge elever som lätt når mål och kunskapskrav utmaningar att utvecklas ännu längre. Möjligheten att få ledning och stimulans för att nå längre i sin kunskapsutveckling ges inte av alla lärare och i alla ämnen. Både elever och lärare ger dock exempel att det i vissa ämnen i årskurserna 7 – 9 finns goda möjligheter för elever som lätt når kunskapskraven att utvecklas ytterligare.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att skolan måste säkerställa att elever som lätt når kunskapskraven ges ledning och stimulans för att kunna utvecklas så långt som möjligt i alla årskurser och i alla ämnen.

Författning:

3 kap. 3 § och 4 kap. 14 § skollagen

Lgr 11 och Läroplan för grundskolan 2011, avsnitt 1, Rättigheter och skyldigheter/Lpo 94, avsnitt 1, Rättigheter och skyldigheter

Bedömningsområde: Grundläggande värden och inflytande**Bedömning:**

Eleverna ges inte ett aktivt inflytande över utbildningen.

Motivering:

Av skollagen framgår att elever ska ges inflytande över utbildningen. Formerna för inflytandet ska anpassas efter elevernas ålder och mognad. Den närmare utformningen av elevernas inflytande ska anges i planeringen av undervisningen. Planeringen är en del av skolans kvalitetsarbete och ska dokumenteras.

På skolan finns ett elevråd där rektor deltar. Rektor anger att skolan inte har någon planering för hur elevinflytandet ska utformas. Det är i huvudsak upp till den enskilda läraren att bestämma, varför möjligheterna för eleverna att utöva inflytande inte finns i alla ämnen och årskurser. Detta bekräftas också i elevintervjuerna. Lärarna anger att eleverna ges möjlighet att uttrycka sina synpunkter i den samling som varje skoldag inleds med. I de högre årskurserna ger dock lärarna exempel på hur eleverna kan ha inflytande över undervisningen, men även här upplever Skolinspektionen att det är lärarberoende och inte förekommer i alla ämnen och alla årskurser. Detta bekräftas också av de elever Skolinspektionen samtalar med.

Sammantaget bedömer Skolinspektionen att skolan och fritidshemmet behöver säkerställa att alla elever ges inflytande över utbildningen utifrån ökad ålder och mognad samt att den närmare utformningen av inflytandet på skolan dokumenteras som en del av kvalitetsarbetet.

Författning:

4 kap. 9 och 14 §§ skollagen

Lgr 11 och Läroplan för grundskolan 2011, avsnitt 2.3/Lpo 94, avsnitt 2.3

Bedömningsområde: Särskilt stöd**Bedömning:**

Åtgärdsprogrammen uppfyller inte författningarnas krav.

Motivering:

Av skollagen framgår att åtgärdsprogram ska utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas.

De åtgärdsprogram som Skolinspektionen tagit del av uppvisar brister på flera punkter. Det framgår inte vilka behoven är, mer än i korta generella beskrivningar. Vidare är åtgärderna oftast beskrivna i organisatoriska termer, exempelvis att eleven ska få

arbeta i liten grupp. Genom att beskriva åtgärder på organisationsnivå är det inte möjligt att följa upp om åtgärderna bidragit till en positiv kunskapsutveckling för eleven. Redan vid beslut om åtgärdsprogram ska skolan ta ställning till hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas, vilket också ska framgå av åtgärdsprogrammet. Detta ställer krav på att åtgärderna är konkreta och utvärderingsbara.

Åtgärdsprogrammen saknar också hänvisning om hur programmet kan överklagas.

Skolinspektionen bedömer att skolans åtgärdsprogram inte uppfyller författningarnas krav.

Författning:

3 kap. 9 § skollagen

Bedömningsområde: Bedömning och betygssättning**Bedömning:**

De skriftliga individuella utvecklingsplanerna uppfyller inte författningarnas krav.

Motivering:

Av skollagen framgår att läraren vid utvecklingssamtalet, i en skriftlig individuell utvecklingsplan, ska ge omdömen om elevens kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven i de ämnen som eleven får undervisning i. Utvecklingsplanen ska också sammanfatta vilka insatser som behövs för att eleven ska nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen.

Flera av de individuella utvecklingsplanerna med skriftliga omdömen som Skolinspektionen tagit del av innehåller brister. De skriftliga omdömena innehåller mer av personliga omdömen såsom "lugn, verbal och klipsk", än omdömen kopplade till mål och kunskapskrav. Den framåtsyftande delen som ska ange hur eleven ska utvecklas längre innehåller mål som exempelvis "jobba på" eller "tänka positivt". Den typen av formuleringar kan inte härledas till de kunskaper och förmågor som eleven, enligt kursplanerna, ska utveckla. Skolinspektionen har också tagit del av några exempel på skriftliga individuella utvecklingsplaner som bättre beskriver elevernas kunskapsutveckling.

Skolinspektionen bedömer att skolan måste se till att den individuella utvecklingsplanen sammanfattar vilka insatser som behövs för att eleven ska kunna nå kunskapskraven och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen. Vidare måste skolan säkerställa att omdömena avser elevernas kunskapsutveckling i förhållande till kunskapskraven och inte innehåller personliga omdömen om eleven.

Författning:

10 kap. 13 §, 11 kap. 16 § skollagen

Bedömningsområde: Erbjudande av utbildning.**Bedömning:**

Språkval anordnas inte i enlighet med författningarnas krav.

Motivering:

Av skolförordningen framgår att huvudmannen som språkval erbjuda minst två av språken tyska, franska och spanska. Som alternativ till dessa språk ska eleven kunna välja engelska, svenska, teckenspråk eller det modersmål som eleven erbjuds modersmålsundervisning i. Även svenska som andraspråk ska erbjudas som språkval för de elever som får undervisning i detta ämne. Teckenspråk ska också vara ett alternativt språkval.

Skolan erbjuder eleverna tyska och spanska som språkval. För elever som väljer att inte läsa ett modernt språk erbjuds kombinationen svenska/engelska. Enligt rektorn ibland kombinerat med stöd i matematik. Eleverna har vid tidpunkten för tillsynen inte möjlighet att enbart välja svenska eller engelska som språkval. Endast enstaka elever på skolan har rätt till undervisning i modersmål varför skolan inte själva anordnar detta. Rektorn ger exempel på att elever fått möjlighet att läsa modersmål på en annan skolenhet. Vid tiden för tillsynen erbjuds inte alternativet svenska som andraspråk som språkval, eftersom inga elever får undervisning i detta ämne. Eleverna erbjuds inte heller teckenspråk som språkval.

Mot bakgrund av ovanstående måste skolan säkerställa att eleverna erbjuds samtliga alternativ som språkval samt att språkvalet inte omfattar andra ämnen eller utformas som en stödåtgärd.

Författning:

9 kap. 6 § skolförordningen

Bedömningsområde: Huvudmannaskap och godkännande.**Bedömning:**

Huvudmannen har inte skriftliga rutiner för klagomål och tar inte emot och utreder klagomål mot utbildningen enligt dessa.

Motivering:

Skollagen föreskriver att varje skolenhet ska ha skriftliga rutiner för att kunna ta emot klagomål på verksamheten. Information om hur klagomål kan lämnas ska utformas på lämpligt sätt så att elever och föräldrar får kännedom om det.

Huvudmannen för Björkö friskola saknar en rutin för att ta hand om klagomål.

Skolinspektionen bedömer att huvudmannen för Björkö friskola måste utarbeta en klagomålsrutin och på lämpligt sätt informera elever och vårdnadshavaren om den.

Författning:

4 kap. 8 § skollagen

Bakgrund

Måluppfyllelse

Skolans måluppfyllelse, uttryckt i antal elever som når målen i alla ämnen utifrån waldorfskolans kursplaner, har varierat under den senaste femårsperioden. Av rektorns uppgifter till Skolinspektionen framgår måluppfyllelsen per ämne mellan åren 2007 och 2011. För årskurs 5 varierar måluppfyllelsen men engelska och matematik har de senast fem åren haft en lägre måluppfyllelse än övriga ämnen. För årskurs 9 är det tre ämnen där alla elever når målen, bild, hem- och konsumentkunskaps och moderna språk. I övriga ämnen varierar måluppfyllelsen mellan 73 och 95 procent. Fysik, kemi, historia och religion är de ämnen som har lägst måluppfyllelse i årskurs 9. Skolinspektionen pekar i detta beslut på ett antal områden där skolan behöver vidta åtgärder för att förbättra elevernas kunskapsresultat.

Enkätresultat och intervjuer visar att skolans och fritidshemmets bedriver ett aktivt värdegrundsarbete och både rektorn, lärare och elever uttrycker att Björkö friskola erbjuder en lugn och trygg miljö. Det finns en samsyn kring vikten av att skapa nära och goda relationer med varje elev, exempelvis genom att alltid hälsa, lära sig alla elevers namn, ta sig tid att prata enskilt med elever, att alla lärare är ute på rasterna, flera gemensamhetsskapande aktiviteter varje läsår. I intervjuerna framhåller elever och lärare att arbetsmiljön är trygg och eleverna upplever att de har vuxna att vända sig till om störande eller otrygga situationer uppkommer. Skolans lärare och elevhälsoteam anser att skolans arbete för att förebygga och förhindra kränkande behandling fungerar väl.

Björkö fritidshem erbjuder verksamhet i överensstämmelse med författningarna. Flertalet av personalen på fritidshemmet arbetar också i skolan vilket innebär att det finns en samverkan mellan skolan och fritidshemmet. Verksamheten kompletterar skolans verksamhet samtidigt som det finns stor frihet för eleverna att ägna sig åt aktiviteter som de själva väljer. Utemiljön erbjuder många olika möjligheter till stimulerande lek. Personalen och eleverna anger att det är en lugn och trygg miljö och att man följer skolans plan mot kränkande behandling.

Beskrivning av Björkö friskola

Björkö friskola är belägen på landet strax utanför Ljungsbro samhälle i Linköpings kommun. Skolan startade sin verksamhet läsåret 1992/93 efter godkännande från Skolverket i beslut för att bedriva grundskola motsvarande årskurserna 1–6 (dnr: 92:787). Senare utökades verksamheten genom godkännande för att bedriva utbildning motsvarande årskurserna 7–9 (dnr: 857), samt för att bedriva utbildning motsvarande grundsärskola för årskurserna 1–9 (dnr: 98:1721) och förskoleklass (dnr: 2000:3789). Vid tiden för denna tillsyn har skolan 241 elever varav 21 elever går i förskoleklass och 5 elever som är inskrivna i grundsärskolan men har stor del av sin undervisning integrerat i motsvarande grundskoleklass. Klasserna på skolan är åldershomogena och det finns en klass i varje årskurs. Skolan leds av en rektor som också ansvarar för ett fritidshem. På

fritidshemmet är 94 elever inskrivna. Skolan tillämpar Waldorfpedagogik och utfärdar inte betyg utan utnyttjar rätten att utfärda omdömen i stället. Huvudman för verksamheten är Stiftelsen Waldorfpedagogik i Vreta Kloster, WiV, med organisationsnummer 822002-7596. WiV Fastighetsbolag AB, med organisationsnummer 556506-1867, äger de fastigheter där verksamheten bedrivs. Huvudmannen driver också gymnasial utbildning vilken kommer att inspekteras senare. Denna tillsyn avser förskoleklass, grundskola, grundsärskola och fritidshem.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit utredarna Jon Torkelstam och Sofia Lindstrand.

På Skolinspektionens vägnar

Allan Westerdahl
Enhetschef

Marie-Louise Hultman
Utredare/föredragande

Bilagor:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluuppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i besluten.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i besluten grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).